

Дзіцячая мастацтва

Год выдання 39-ы
№ 29 [2389]
11 красавіка 1969 г
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

У ЦК КПСС І САВЕЦЕ МІНІСТРАЎ СССР

ЦК КПСС разгледзеў пытанне «Аб мерах па далейшым развіцці савецкай дзіцячай літаратуры».

У прынятай на гэтым пытанні пастанове адзначаецца, што ў краіне створана высокамоцная шматнацыянальная літаратура для дзяцей, якая ахвотна садзейнічае наміру выхаванню падрастаючага пакалення. Яна заваявала шырокае прызнанне савецкай і замежнай чытача, заняла дастойнае месца ў культурным жыцці сацыялістычнага грамадства. Выконваючы рашэнні XXIII з'езда КПСС, партыйных арганізацый, творчыя саюзы, выдавецтва «Дзіцячая літаратура», «Маладая гвардыя», рэспубліканскія і мясцовыя выдавецтвы правялі вялікую работу па развіцці савецкай дзіцячай літаратуры, павышэнні якасці афармлення і паліграфічнага выканання кніг для дзяцей.

Разам з тым у пастанове звернута ўвага на тое, што попыт на дзіцячую літаратуру задавальняецца яшчэ далёка не поўнасна. Недастаткова ствараецца і выпускаецца высокаталенавітых твораў аб гераічным шляху савецкага народа, аб ленінскай партыі, аб камсамоле. Патрабуе ўсямернага палепшэння мастацкае і паліграфічнае выкананне дзіцячых кніг.

З мэтай далейшага ўзмацнення ролі савецкай дзіцячай літаратуры ў камуністычным выхаванні падрастаючага пакалення ЦК Кампартыі саюзных рэспублік, абшмам і крайковым КПСС, Камітэту па друку пры Саўеце Міністраў СССР і Камітэтам па друку саюзных рэспублік даручана прыняць неабходныя меры па павышэнні ідэа-мастацкага зместу дзіцячай літаратуры, расшырэнні тэматыкі і росту тыражаў выданняў для дзяцей, умацаванні паліграфічнай базы.

Адной з важнейшых задач камітэтаў па друку, творчых саюзаў і выдавецтваў з'яўляецца стварэнне таленавітых твораў аб жыцці і дзейнасці У. І. Леніна, кніг, якія раскрываюць б і даступнай і цікавай форме гераічную гісторыю Савецкай краіны, Камуністычнай партыі і Ленінскага камсамола, працоўны і ратны подзвіг савецкага народа, моладзі, якія выхоўвалі б у дзяцей адданасць камуністычным ідэалам, любоў да Радзімы, высокія маральна-этычныя якасці, пацудзі пралетарскага інтэрнацыяналізму і дружбы народаў, працавітасць, цікавасць да ведаў. Асаблівую ўвагу трэба ўдзяліць выданню літаратуры для дзяцей дашkolнага і маладшага школьнага ўзросту.

Для больш глыбокай распаўсюджанай пытанні тэорыі, гісторыі і крытыкі савецкай дзіцячай літаратуры штомесцячымі Расійскай Федэрацыі «Детская литература» пераўтворан у орган Саюза пісьменнікаў СССР, Саюза пісьменнікаў РСФСР, Камітэта па друку пры Саўеце Міністраў СССР і Камітэта па друку пры Саўеце Міністраў РСФСР.

ЦК КПСС і Савет Міністраў СССР пастанавілі ўвесці з 1970 года дадаткова да існуючых прэмій адну Ленінскую і адну Дзяржаўную прэмію СССР за асабліва выдатны і найбольш таленавіты высокаіздэйны творы літаратуры і мастацтва для дзяцей.

САМЫ ЛЕПШЫЯ ДРУГ. Фотаздымак Ул. КРУКА.

СЛУЖЫЦЬ НАРОДУ—ШЧАСЦЕ

ПІСЬМО УДЗЕЛЬНІКА У УСЕСАЮЗНАЙ НАРАДЫ МЛАДЫХ ПІСЬМЕНІКАЎ ЦЭНТРАЛЬНАМУ КАМІТЭТУ КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ САВЕЦКАГА САЮЗА.

Наша пісьмо — голас сэрцаў, поўны сымонаў любі да цябе, партыя. Мы зяртам думкі свае да ленінскай партыі, клопатам якой, добраце жкой мы абавязаны тым, што маем магчымасць свабодна і натхнена працаваць на карысць сваёй Радзімы, свайго народа! Пацудзіць удзячнасці напоўнены кожны з нас, удзельнік У Усеаюзнай нарады маладых пісьменнікаў, скліканай ЦК ВЛКСМ і праўленнем Саюза пісьменнікаў СССР.

У гэтыя дні з асаблівай сілай адчуваецца значнасць часу, у які нам выпала шчасце жыць, працаваць, творыць. Увесь свет рытуецца да 100-годдзя з дня нараджэння вялікага прадзея рэвалюцыі — Уладзімера Ільіча Леніна. Мы добра разумеем, што творчасць вясёлую прадуць мыцця, прадуць месцішце жонкі, толькі дастаінае раячыся з Ільічам

Мы бачым найвышэйшае свай прызначэнне ў тым, каб творчасць наша была ад першага да апошняга радка глыбока партыйнай, глыбока народнай, высокамасцякай.

Мы пішам на розных мовах народаў СССР, але ўсіх нас родзіць імкненне стварыць калектыўны вобраз сучасніка, чалавека высокіх камуністычных пачуццяў і стваральнай працы, марксіска-ленінскага светлагляду, натхнёнага глыбокім пацудзі савецкага патрыятызму і пралетарскага, сацыялістычнага інтэрнацыяналізму.

Пасудзіць кляпаты партыі аб ідэйнай чысціні нашай літаратуры і мастацтва, іх шчырай сувязі з задачкамі камуністычнага будаўніцтва, з ідэалам адвадзанае імкненнем савецкіх мастакоў. Мы добра разумеем, што творчасць можа быць плённай толькі тады, калі яна чэрпае сваю сілу ў

жыцці народа, служыць яго інтарэсам. Прытупленне ж пацудзі адданасці перад грамадствам, адыход ад прынцыпаў партыйнасці і народнасці непозбежна вядуць да творчых мяду, ідэйных зрываў.

Нам даверана магнута зброя — слова, і мы вучымся валодаць ім у Максіма Горкага і Уладзіміра Маякоўскага, Мікалая Астроўскага і Аляксандра Фадзеева, у многіх выдатных майстроў, майстроў савецкай шматнацыянальнай літаратуры. Мы разумеем, якую велізарную адданасць бярэм на сябе, зацягваючы аб сваёй гэтаўнасці быць аўчынік вялікіх майстроў літаратуры, сацыялістычнага рэалізму.

На нашай нарадзе, якая прайшла ў абстаноўцы вялікай зацікаўленасці і высокай патрабавальнасці да працы маладых, мы правялі пад кіраўніцтвам прызначаных майстроў нашай прэсы, паэзіі, драматургіі і крытыкі. Іх саброрскія перады, добразычлівы і ўважлівы разбор нашых першых твораў — усё гэта стала для нас школай майстэрства, школай грамадзянскага ўзможнення.

І ў гэтым ярка выражана непарушная сувязь пакаленняў, савецкіх пісьменнікаў, пераёмнасць саўчын традыцый нашай савецкай літаратуры.

Любыя спробы буржуазнай прапаганды зб'іць з правільнага шляху нашу творчую інтэлігентную асуджаную на працу. Непарушнае адзінства нашага жыцця з гераічнай барацьбой нашых бацькоў і старэйшых братоў, іх подзвігі, ўмненне выстанды ў самай жорсткай бітве — важнейшыя арыенціры. Кожны з нас, калі спярэціцца, стане на абарону сацыялістычнай Айчыны, як гэта зрабілі гераі-пагранічнікі на рацэ Усур'і.

Мы хочам, каб з нашымі кнігамі людзі ўваходзілі ў новы дом, каб іх бралі з сабой юнакі і дзяткі, што едуць на дэлегацыі будоўлі, каб яны лжалі ў рукі першаадкрывальнікам, першапраходцам, побач з аўтаматам воіна.

І няма вышэйшага шчасця і абавязку, чым служыць свайму народу, служыць Камуністычнай партыі, быць зусёды разам з камсамолам.

Няхай жыццё савецкага шматнацыянальнага мастацтва і літаратуры і няхай жыццё наш ленінскі Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза!

Масква.

ЗАТРА Дзяржаўным ансамблем танца Беларускай ССР пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтваў БССР А. Апанасенкі выязджае ў вялікую гастрольную паездку па Бельгіі і Галандыі. Ён выступіць у Бруселі, Антверпене, Шарле-руа, Льежы, Генце і іншых гарадах.

Праграма гастролі самая разнастайная. Калектыў пакажа замежным глядачам юбілейную сюіту, прысвечаную 50-годдзю БССР, харэаграфічныя карціны «Паўлінка», «Лявоніха», «Беларускую кадрылю», жартоўны беларускі танец «Янка», а таксама танцы «Беларуская мяцеліца», «Лянок», «Казыры», «Беларуская расподыя» і інш.

НА МАРШРУЦЕ ГАСТРОЛЯЎ— БЕЛЬГІЯ І ГАЛАНДЫЯ

Акрамя беларускіх танцаў, у праграму канцэртаў уключаны харэаграфічныя кампазіцыі «Чырвоныя д'абалыты», народны танец «Рускія ўзоры», украінскі—«Ганак», «Малдаўская сюіта», венгерскі народны танец «Чардаш».

— Да гэтых адказных гастролі, — сказаў нам карэспандэнту «Літаратуры і мастацтва» А. Апанасенка, — мы добра рыхтаваліся. Калектыў спадзяецца, што дастойна прадставіць за мяжамі краіны танцавальнае мастацтва роднай Беларусі.

Тэма касманаўтыкі з «кесмічнай хуткасцю» ўварвалася ў літаратуру і мастацтва. Ёй прысвечаны вершы і аповяданні, карціны і п'есы.

Мы прапануем увазе чытача фрагмент вітража, які ўпрыгожвае сталічны кінатэатр «Піанер». Яго аўтары — мастакі Я. Зайцаў і І. Ціханюк. Перамогі савецкіх людзей ў заваяванні космасу — адна з асноўных тэм гэтага вітража.

ЗАТРА—ДЗЕНЬ КАСМАНАУТЫКІ

Калі нарадзілася яна, гэтая чапавеная мара ўзнікла над зямлёй, паліцець увышні, да сонца! Мабіцы, калі чалавек упершыню зірнуў у блакітную прастору неба.

Помніце сваю легенду пра Ікара? Ён загінуў, але казачны подзвіг яго стаў у асяж сімвалам бастршэша, ён натхняў аўчынік і пэстаў, інжынероў і мастакоў.

Сэрца Ікара білася ў грудзях Юрыя Гагарына, які восем гадоў назад, сонечным вясновым днём упершыню ў гісторыі чалавецтва ўзляцеў у касмічную прастору.

За гады, што сплылі з таго дэкаломнага дня, слава касмічнага

першапраходцы шмат разоў памнажалася яго сабрамі і паслядоўнікамі—саўчын савецкімі касманаўтамі.

І кожны старт, кожны узлёт у паднібесце быў новым крокам чалавецтва ў заваяванні ваколзнайнай прасторы, узбагачаў нашу ўважэнне аб свеце, узмацаў уладу чалавека над прыродай.

Касманаўтыка, Яно стала будзённым, гэтак слова, хаця зусім, ну, зусім нядаўна, яго можна было сустрэць хіба толькі ў навукова-фантастычнай літаратуры.

Сёння ў касманаўтаў, як дзесяцігоддзе-паўтара назад «у лётчыкаў», гуляюць дзеці. Аб прафесіі касманаўта, амаль з та-

кой жа рэальнай надзеяй, як, скажам, аб прафесіі ўрача ці інжынера, марца сямнашнішкі школьнікі.

Тэма касманаўтыкі з «кесмічнай хуткасцю» ўварвалася ў літаратуру і мастацтва. Ёй прысвечаны вершы і аповяданні, карціны і п'есы.

Мы прапануем увазе чытача фрагмент вітража, які ўпрыгожвае сталічны кінатэатр «Піанер». Яго аўтары — мастакі Я. Зайцаў і І. Ціханюк. Перамогі савецкіх людзей ў заваяванні космасу — адна з асноўных тэм гэтага вітража.

СПАБОРНІЧАЮЦЬ ФІЛЬМЫ БЛАКІТНАГА ЭКРАНА

УСЕСАЮЗНЫ ФЕСТИВАЛЬ У ЛЕНІНГРАДЗЕ

У апошняй гады жанр тэлевізійнага фільма стаў важным і паўнапраўным жанрам маладога тэлевізійнага мастацтва. Добрай традыцыяй сталі і шырокі агляды тэлевізійных фільмаў—усесаюзнае фестывалі.

Траці такі фестываль адкрыўся ўчора ў Ленінградзе. Яго арганізатары — Камітэт па радыёвешчанні і тэлебачанні пры Саўеце Міністраў СССР, саюзы кінематографістаў і журналістаў СССР. Аб маштабах вытворчасці тэлефільмаў у нашай краіне гаворыць наступны фант. Заўваж на ўвазе ў тэатры Усеаюзнага фестывалі паступілі ад шасцідзясят студый тэлебачання і дзесяці кінастудый краіны. Яны прадставілі сто дзесяціх тэлевізійных фільмаў.

Па рэкамендацыі аўтарытэтай адборчай камісіі арганізацыйнага камітэта заахвараў для ўдзелу ў конкурсах фестывалі работы трыццаці дзясят тэлевізій і самі кінастудыі. Уздольнікам і гасцам ленінградскага фестывалю трэба за дзесяць дзён праргледзець семдзясят васьм твораў, зробленых з лістапада шасцідзясяці сабра на люты шасцідзясяці дзевяціга года.

На фестывалі конкурсных фільмаў будучы аглядаць чатыры журы — па мастацкіх, дакументальных, музычных і дзіцячых фільмаў. Але любы фестываль — гэта не толькі фільмы. У горадзе на Неве разгорнуцца творчы дыскусіі. Адна з цікавых тэм абмеркавання — «Праме тэлебачанне і тэлевізійныя фільмы».

Тэлефільмы, адзначаныя прызамі і ўзнагародамі, будучы потым паказаны на першай праграме Цэнтральнага тэлебачання, і з імі паказаніца мільёны тэлеглядчоў краіны.

Беларусь на фестывалі ў горадзе Леніна пакажа дакументальныя фільмы «Свет спыненых імгненняў» (сцэнарый А. Дзітлава і Б. Зубенкі, рэжысёр Г. Глеба), «Агонь» — чацвёртую серыю шматсерыйнага дакументальнага фільма «Біяграфія майр рэспублікі» (сцэнарый А. Вялюгіна, рэжысёр-аператар І. Вейняровіч), мастацкі фільм «Краюнак» (сцэнарый У. Караткевіча, рэжысёр М. Калінін, аператар М. Юрэвіч). Гэтыя фільмы створаны галоўнай рэдакцыяй «Тэлефільмаў» Беларускага тэлебачання. Тэлебачанне студыі «Беларусь» прадставіць дакументальныя фільмы «Белая вясна» (сцэнарый А. Вялюгіна і С. Спашніоў, рэжысёр С. Спашніоў, аператар Г. Лейман).

На Усеаюзнам фестывалі знаходзіцца дэлегацыя беларускіх кінематографістаў. У яе сяладзе супрацоўнікі «Тэлефільмаў» — галоўны рэдактар Р. Глухоўскі, старшы рэдактар М. Кілебановіч, галоўны рэжысёр літаратурна-драматычных перадач літаратурна-драматычных перадач Беларускага тэлебачання — В. Карпілаў, супрацоўнік тэлебачання кінастудыі «Беларусьфільм» — галоўны рэдактар В. Булавіна і рэжысёр С. Спашніоў.

ДЫСКУСІЯ ПРА СУЧАСНАЕ БЕЛАРУСКАЕ АПАВЯДАННЕ

Узнікла на гэты раз як быццам трохі нечакана. Ішчы зусім нядаўна ўсе гаварылі і пісалі, што беларускае аповяданне зрабіла вялікі крок наперад, вырвалася на новы творчы рубяжы. А сёння, як мы бачым, гэты літаратурны жанр схоплены ўжо «крытычнай вартай» і прыведзены на пільнае «дазнанне» з падарэннем, што ён падмануў надзею чытачоў на яго далейшы бурны росвіт. Гэта само па сабе выклікае на роздум.

Аднак трэба прызнаць, што некалькі гадоў назад вера ў сучаснае развіццё аповядання не была пустай. Сапраўды, беларускае проза ўзбагачалася тады лепшымі творамі Б. Сачань, І. Пташнікова, М. Стральцова, І. Чыгрынова, В. Адамчыка, Ул. Дамашэвіча. Уздым аповядання — вярта памініць — жыўся ў той час не толькі творчай энергіяй названых пісьменнікаў. У іх творчасці адчуваўся прысутнасць яшчэ не зусім далёкіх традыцый. Усяго некалькімі гадамі раней з новым сацыяльным пафасам прагучалі аповяданні Я. Брыля, А. Кулакоўскага і іншых старэйшых навілістаў. Магло здацца, што аповяданне, набраўшы разгон, хоць бы па законах Інерцыі доўга не знізіць пошукі імпату і будзе цягнуць за сабой усю прозу. Не была дастаткова ўлічана толькі адноснасць Іманентнага развіцця таго ці іншага жанру, яго залежнасць ад стану ўсёй літаратуры, у якой заўважаліся ўжо трывожныя прыкметы запавольвання творчых працаў.

Неаднойчы бывала так, што аповяданне побач з нарысам, або нават у першым з усіх літаратурных жанраў лавіла зараджэнне новых тэндэнцый у грамадскім жыцці і першым пачынала іх адлюстроўваць. Відавч, гэтая ўласцівасць аповядання як жанру — павышаная чуйнасць да змен — можа свечасова выявіць адмоўныя працэсы ў літаратурным жыцці, вывесці на паверхню ўнутраныя сімптомы гэтых працэсаў. Таму лічу, што дыскусія па праблемах сучаснага аповядання зусім апраўданая і свечасова.

Факт застаецца фактам: цікавыя твораў у апошні час з'яўляюцца ўсё менш і менш, і гэта наўрад ці выпадковасць. Прычыны такой з'явы, безумоўна, патрабуюць аналізу.

Вызначэнне жанру аповядання ў артыкуле В. Бурана, як імя здаецца, недакладнае. В. Буран піша: «У мым уважэнні аповяданне — твор кароткай, да жорсткасці кароткай эпічнай формы, у аснове якой пакладзена частка аднаго з аднаго жанраў, багата ўнутраным зместам падзея, з'ява, аднаго моманту дзіваўнага стану героя, адно жыццё, адно яркае назіранне...» і г. д.

Што азначае «да жорсткасці кароткай эпічнай форма»? Жорстка трымаючыся жорсткасці правіла аб жорсткасці формы аповядання, можна, мабыць, дасці да ідэалу сістэматы, увабоднага ў творчасці Яў. Сазонава — парадыйнай фігуры пісьменніка, створанай гумарыстамі «Літаратурнай газеты». Ці так ужо і цяжка дараваць пісьменніку, калі ў яго аповяданні будзе не адна важная падзея, а дзве, калі аповяданне відэаважна будзе набліжана да апошні? Ну і што ж? Абы быў цікавы змест, абы ён па-сапраўднаму хваляваў чытача.

Кожны пісьменнік хоча быць цікавым, і кожны імкнецца выпрацаваць сваю, індывідуальную форму «выхуду» да чытача, каб заваяваць яго увагу. Адзін аддае перавагу востраму сюжэту, другі — пастыты, тонкім пазытыўным сродкам апаздальнасці, багатамоўны. Траці ўжэ спалучаць і тое і другое. Але ўсяго гэтага разам узятага — яно і ёсць мастацтва пісьменнік ні дасягнуў — мада. Існуе вышэйшая займальнасць мастацкага твора, якую

ДЫСКУСІЯ ПРАБЛЕМЫ АПАВЯДАННЯ

Узнікла на гэты раз як быццам трохі нечакана. Ішчы зусім нядаўна ўсе гаварылі і пісалі, што беларускае аповяданне зрабіла вялікі крок наперад, вырвалася на новы творчы рубяжы. А сёння, як мы бачым, гэты літаратурны жанр схоплены ўжо «крытычнай вартай» і прыведзены на пільнае «дазнанне» з падарэннем, што ён падмануў надзею чытачоў на яго далейшы бурны росвіт. Гэта само па сабе выклікае на роздум.

Аднак трэба прызнаць, што некалькі гадоў назад вера ў сучаснае развіццё аповядання не была пустай. Сапраўды, беларускае проза ўзбагачалася тады лепшымі творамі Б. Сачань, І. Пташнікова, М. Стральцова, І. Чыгрынова, В. Адамчыка, Ул. Дамашэвіча. Уздым аповядання — вярта памініць — жыўся ў той час не толькі творчай энергіяй названых пісьменнікаў. У іх творчасці адчуваўся прысутнасць яшчэ не зусім далёкіх традыцый. Усяго некалькімі гадамі раней з новым сацыяльным пафасам прагучалі аповяданні Я. Брыля, А. Кулакоўскага і іншых старэйшых навілістаў. Магло здацца, што аповяданне, набраўшы разгон, хоць бы па законах Інерцыі доўга не знізіць пошукі імпату і будзе цягнуць за сабой усю прозу. Не была дастаткова ўлічана толькі адноснасць Іманентнага развіцця таго ці іншага жанру, яго залежнасць ад стану ўсёй літаратуры, у якой заўважаліся ўжо трывожныя прыкметы запавольвання творчых працаў.

Неаднойчы бывала так, што аповяданне побач з нарысам, або нават у першым з усіх літаратурных жанраў лавіла зараджэнне новых тэндэнцый у грамадскім жыцці і першым пачынала іх адлюстроўваць. Відавч, гэтая ўласцівасць аповядання як жанру — павышаная чуйнасць да змен — можа свечасова выявіць адмоўныя працэсы ў літаратурным жыцці, вывесці на паверхню ўнутраныя сімптомы гэтых працэсаў. Таму лічу, што дыскусія па праблемах сучаснага аповядання зусім апраўданая і свечасова.

Факт застаецца фактам: цікавыя твораў у апошні час з'яўляюцца ўсё менш і менш, і гэта наўрад ці выпадковасць. Прычыны такой з'явы, безумоўна, патрабуюць аналізу.

Вызначэнне жанру аповядання ў артыкуле В. Бурана, як імя здаецца, недакладнае. В. Буран піша: «У мым уважэнні аповяданне — твор кароткай, да жорсткасці кароткай эпічнай формы, у аснове якой пакладзена частка аднаго з аднаго жанраў, багата ўнутраным зместам падзея, з'ява, аднаго моманту дзіваўнага стану героя, адно жыццё, адно яркае назіранне...» і г. д.

Што азначае «да жорсткасці кароткай эпічнай форма»? Жорстка трымаючыся жорсткасці правіла аб жорсткасці формы аповядання, можна, мабыць, дасці да ідэалу сістэматы, увабоднага ў творчасці Яў. Сазонава — парадыйнай фігуры пісьменніка, створанай гумарыстамі «Літаратурнай газеты». Ці так ужо і цяжка дараваць пісьменніку, калі ў яго аповяданні будзе не адна важная падзея, а дзве, калі аповяданне відэаважна будзе набліжана да апошні? Ну і што ж? Абы быў цікавы змест, абы ён па-сапраўднаму хваляваў чытача.

Кожны пісьменнік хоча быць цікавым, і кожны імкнецца выпрацаваць сваю, індывідуальную форму «выхуду» да чытача, каб заваяваць яго увагу. Адзін аддае перавагу востраму сюжэту, другі — пастыты, тонкім пазытыўным сродкам апаздальнасці, багатамоўны. Траці ўжэ спалучаць і тое і другое. Але ўсяго гэтага разам узятага — яно і ёсць мастацтва пісьменнік ні дасягнуў — мада. Існуе вышэйшая займальнасць мастацкага твора, якую

ВІКТАР КАВАЛЕНКА

НЕНАТОЛЕНАЯ ПРАГА ДУХОЎНАСЦІ

нічым нельга замяніць ці кампенсаваць — ні прыгоднічым сюжэтам, ні вытанчанасцю літаратурнага п'есама. Гэта займаўнасць чалавечая, грамадская, і паходзіць яна ад наўчынасці важнай і надзейнай думкі, праблемы.

Чалавечы, гуманістычны змест ёсць у аповяданнях А. Кулакоўскага «Пляшка хлебага каваса», І. Наўчына «Сніг», Л. Арабей «Ян з Лівы» і «Камень», Н. Маеўскай «Максім прыходзіць» і некалькіх іншых творах. Аднак у большасці аповяданняў, надрукаваных у 1968 годзе, калі і можна знайсці нешта цікавае пра чалавека, то часцей за ўсё яно вельмі ж дрэбязнае, язнанае ў жыццё героя. Герой сучаснага аповядання амаль не працуе ні сабе ні асоба, неахвотна раскрываецца ў сваіх унутраных якасцях.

Савецкая літаратура правяла шмат паспяхоўных гаў за героя дзейнага, актыўнага, яна знаходзіла ў жыцці і паказвала такога героя. Па праце захапіўшыся актыўным героем, літаратура ў мінулыя дзесяцігоддзі часта не зярталася дастаткова ўвагі на маральны патэнтны актывінасці, на духоўныя памкненні ўчынкаў героя. Між тым дзейнасць чалавек, толькі знешне звернутая да высокіх мэт, не зусёды з'яўляецца такой па сутнасці, па ўнутраным сэнсе. Менавіта духоўнасць у дзейнасці героя дае глыбокую пераацэнку гэтай дзейнасці, насчыла яе ўнутраным грамадскім пафасам, несна злучае яе з чалавечай прыгажосцю і высокародствам.

У раманах Ч. Чорнага «Троіце пакаленне» і Міхал Тварыцкі і «Зоя», працуючы наймітамі ў кулака Скуратовіча, аднолькава моцна ненавідзяць свайго гаспадара, або стараюцца паказаць чырванаармейцам, дзе хавае Скуратовіч зброю. Знешне як быццам выходзіць, калі не глядзець на матывы іх паводзін, што абое сталі на шлях клясавога разумення жыцця, ідуць па якім абое стануць новымі людзьмі, глыбока аданымі жыццёвым прынцыпам савецкага грамадства. Зоя сапраўды стала новым чалавекам, а Міхал — не, хоць і ён, будучы вясковым пралетарыем, меў усе ўмовы, каб пайсці па гэтым шляху поруч з Зосіяй. У Міхала не аказалася для гэтага ўнутраная гэтаўнасць, унутраны маральны асновы. Зоя памалага чырванаармейцам, кіруючыся пацудзім спраўдлівасці, як яна яе разумела, акрылена надзеяй Скуратовічу ад сабастай нянавісці да гаспадара, з пабудзёнай ірысцыяй і нічым у выніку аказалася, што ўчынік Міхала і Зосі, маючы знешняе падобнасць, быў па сваёй сутнасці, як гэта выявілася ў жыцці герояў пазней, клясавы супрацьлеглымі.

Гэты прыклад з рамана Ч. Чорнага напамінае, як важна, паказваючы ўчынк чалавек, зярталася да іх духоўных вытокаў. Калі герой, прывіжыць прадаваць яблыкі на кірмаш, раптам завозіць іх у дзіцячы дом і аддае іх задарма (аповяданне М. Даніліна «Салёнаў»), то пры ўсім знешнім высокародстве паводзін усё ж трэба ведаць яшчэ і ўнутраную, душэўную апраўданасць, каб па-сапраўднаму аддзіць іх чалавечую каштоўнасць і жыццёвасць.

Павязка духоўны воблік чалавек і яго псіхалагічны магчымасці жыцця, чым апісваць чытача. Гэта патрабуе большай аналітычнай куліна. Гэта патрабуе большай аналітычнай куліна. Гэта патрабуе больш

ДА СЦІПНА Я І ВЯСЁЛАЯ

Надня ў выдавецтва «Беларусь» выйшла ў свет кніжка Міхася Чавуска «Чаму ж не смяяцца?». У ёй — два раздзелы. У першым уключаны гумарыстычныя апавяданні, гумарэскі і фельетоны, у другім — маленькія казкі, сцэны і жарты. Асобы невялічкіх падрадаў склалі мініяцюры пад агульным загалоўкам «Карацей кажуць».

Апраўду сьмяю, што кніжка гэтая — дасціпная і вясёлая. Большасць сабраных у ёй рэчаў вызначаюцца вясёлым і саркастычным, нечаканасцю і сур'ёзнасцю, у якіх трапляюць героі, вясёлым трагічным жартам.

У сваіх творах аўтар змагаецца з рознымі сацыяльнымі праблемамі, якія яшчэ назіраюцца ў нашым жыцці, высмейвае носьбітаў гэтых саган. Так, у апавяданні «Што вы хочаце, бабунька?» высмейваецца бюракратычная цяжкіна, у апавяданні «Індый на курорце» выкрываецца самалюбства, а ў «Пакрытых сцяжках» пісьменнік б'е чужыя краўці, якія замятаюць і парплываюць да лядовага і рознага роду прыставаў.

Падчас адгаворнага казкі «Галюшчына-бедарэчка» сфармуляваны кар'ерызму, аблыкаванні некаторых работнікаў да дачучай справы.

Апавяданні «Жанаты жаніх», «Справа аб скрыпцы», «Сюрпрыз» закранаюць маральна-бытавыя пытанні. У іх пісьменнік выкрывае распуству, легка-

Міхася Чавускі. «Чаму ж не смяяцца?». Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1969.

[Заканчана. Пачатак на 1-й стар.]

Тут высветліцца нейкая дробязнасць ці няўдзячнасць маральных крытэрыяў у характарыстыцы вясёлых людзей. Спраўды, маральна ці не маральна вазіць прадавец яблыні на кірмаш ці на Урал, калі ён купляе? Можна быць добрым і сумленным чалавекам, прадаўчы яблыні ці не можна? І ў сувязі з гэтым — ці так ужо заслугоўвае захаплення Даніла, калі не слухаецца парады Максіма?

Канечне, добра, што Даніла бескарэсліва частуе людзей яблынкамі са свайго саду. Але ж пачастунак яго шмат абсалютна ад таго, што Даніла аддае тое, што і так у яго прадае, што не мае ў гаспадарцы ніякай цэны. Акрамя таго, калі прадаваць, гніюць яблыні, то гэта, мусіць, і ёсць не што іншае, як марна-траўства і безгаспадарлівасць. І няўжо Данілу зусім не патрэбны грошы? Калі падумаць, то няма ніякай заслугі Данілу перад грамадствам, што ён самаадана працуе ў калгасе, але ж быў сезон, калі калгас не мае вялікай патрэбы ў работнай сіле. Данілу ў такі час маглі б замяніць і наўпавяр, ахвотна адлучылі б на кожны дзень. Чаму Данілу спраўды не звярнуць увагу на Урал ці хоць бы на бліжэйшы кірмаш? Адым словам, у сэнсавым атмасферы правядзення эканамічных раформ, калі асабліва падрадаваецца значэнне эканамічна-

су, граба верыць поклічу ўласнага таленту. Творца К. Чорнага — настолькі пошуку духоўнага ў жыцці. М. Лынькова паказвае ў сваіх апавяданнях 20-х гадоў, які рамантычна ўзвышаюцца духу, калі яны не раўнадушны да змагаюцца жыцця, дамагаюцца яшчэ вясцей бацьчы яго праблемы, дамагаюцца зніць са зрок чалавеча заслону звыкласці. Час настолькі дакладна фіксаваў у сабе гэтыя гэткія пісьменнікі, што дастаткова было ім напісаць усяго некалькі самых характэрных для іх апавяданняў (К. Чорнаму — «Новыя людзі», «На дарозе», «Вясеннія ночы», М. Лынькова — «Над Бугам», «Андрэй Лягуна», «Чыгуныя песні»), каб гэтыя творы назаўсёды засталіся ў беларускай літаратуры вялікай і пастаяннай велічын.

З другога боку, паназанна арыгінальным, непаўторным перад чытачом таксама не так цяжка. Мастацін дасягненнем становіцца непаўторнасць, падказаная жыццём, адчуваннем самага галоўнага і надзвычайнага ў ім.

Прымяна бачыць, што А. Кудравец папярэе ўласны падыход да праблем вясёлага жыцця. Ёсць апавяданне «Марута і Зіна». Характар Зіны паказаны з рэалістычнай прэдавысцю. А. Кудравец паназвае сваю героіню без прыбагіна асветлення. Захапляцца Зінай нельга. Яна неабудна, паспешліва выйшла замуж (у яе Гогі, акрамя яе, ужо даве жонкі), ёсць

у Зіны нейкая безразумная несур'язнасць. Зіна не робіць спробы вырнуць нежэ, але ішадзе ў яго, часта ўспамінае. Не намер спагнаць праз суд з мужа хоць бы пяцьдзесят рублёў за ўборы, спраўняюцца яны перад вяселлем, мае нейкую няўзгодненасць унутранага пабудзнення: ці гэта сялянская ашчаднасць ці спроба нагадаць пра сабе. Як бы там ні было, вобраз Зіны жыццёва і прадэманстраваў характар свайго маральна зрыненна, супярэчнага характару свайго героя — чалавеча, татовага да жыццёвых кантрадыкцыяў. У гэтым яго заслуга. Аднак сацыяльных рабў характару ў апавяданні не відна, аб іх яшчэ нават згадвацца. Што фармалава характар Зіны? Аўтар асуджае сваю героіню, супрацьстаўляе ёй Маруту — жанчыну, якая шмат пераняла, бачыла гора і цярпела пакуты, але захавала цэльнасць і ўдзячнасць характару, чысціню душы. Трэба сказаць, што гэты прыём — а некалі здымае інакш, а ў мінулым былі лепшыя людзі — не заўсёды пэўныя і заўсёды самыя лепшыя, каб зніць жыццёвыя складанасці. Якія б выдатныя прыклады для перамянення ні знаходзіць аўтар для свайго героя, ён не ўцягае ад уласнага лёсу. Ён, гэты лёс, патрабуе маральнага і сацыяльнага прасвятлення, ад пісьменніка — глыбейшай аналітычнасці.

У творчасці маладых наведзстваў выявілася выразная тэндэнцыя «прыгожыцца» ў вясці інтэлігентна, часцей за ўсё ў ролю ў вясці, чытачом ад апавесці Я. Брыля «На Выстрэлі» і апавядання А. Кулакоўскага «Не за тое богу», тэндэнцыя сутыкаць інтэлігентна з вясёлым жыццём, які цяпер гэта відна, уявіць са мацце, прынамсі, яна не вычарналася ў сучаснай беларускай прозе, у апавяданні таксама (А. Кудравец, М. Вышыньскі).

Звычайна, тая ці іншая стала тэндэнцыя ў літаратуры нарадзіла штатны. Не абшодзілі гэтых у апаўданах пра інтэлігентна ў вясці. Пэўна і ў апаўданах трэба асцерагацца і М. Вышыньскаму. Але ў цэлым схільнасць паказаць усмешлівым інтэлігентам вясёлага жыцця ўжыцца па сваім унутраным значэнні. У ёй — імкненне сучаснай беларускай прозы да глыбокага пазнання праблем вясёлага жыцця. Прыехаўшы ў вясці, інтэлігент або яшчэ толькі студэнт пачынае раўнадушна, размаўляе, аналізуе, абгудуе. Адым словам, ён робіць тое, чаго вясца ад яго чалавек, адчуваючы на дучу.

Не заўсёды героі-інтэлігенты, прыехаўшы ў вясці, дэманструюць аналітычнасць. Часам аналіз праізаў, якія адбываюцца ў вясці, герою яшчэ не па сіле — ці з тае прычыны, што ён у вясці нядоўгі гошч, ці таму, што яго імкненне да родзду яшчэ не сталае, недастаткова выхаванае і развітае. Такі героі апавядання М. Вышыньскага «Вокны ў начы». Але ён становіцца чынавым сам па сабе, асабліва вясцяваннем у яго душы гаюнаўсці да нечага значнага ў жыцці, гаюнаўсці сур'езна пазнаваць свет. Адбываецца працэс пастаўлення героя пад удзеяннем таго, што ён бачыць у вясці.

ДУХОУНАСЦЬ героя... Які не сацыяльна змест? Сёння мы маем права кажаць ад літаратуры героя, адухоўленага высокай мэтай нашай сацыяльнай грамадства. За паўвека савецкай літаратуры пачынаўся ў паказе духоўнасці чалавек пэўнай традыцыі.

Адухоўленасць як імкненне да ўнутранага змагання жыцця ўласнага героя апавядання Р. Сабалеўкі «Дарога», У. Караткевіча «Дуб Крывавы», напісанага ў форме эсе, героі лепшых апавяданняў маладых наведзстваў, напісаным, дарэчы, ісклаўнага тонка, за звычайным любюбым «троххвіткам» крыецца канфлікт у сферы духу, Героі апавядання —

станцін Сяргеевіч і яшчэ такіх мастраў, як Масквін, Леандраў, Кедрэў, Галаван, Нжданнава... Зых часу рыжысрам прайдзены ўжо досыць вялікі творчы шлях. На многіх оперных сценах краіны з поспехам ідуць спектаклі, пастаўленыя Д. Смолічам. У іх жыццёва лепшыя традыцыі савецкага рэалістычнага тэатра. У іх заўсёды адчуваецца пластычнасць сплай музыкі і драмы. У спектаклях Д. Смоліча вы не знайдзеце ілюстрацыйнасці, фармальнасці сцэнічнай схем, чым трапіць некаторыя савецкія спектаклі. У Смоліча музыкальная нота набывае жыццёвую плыць і душы. Яго талент, тэмперамент, творчая формаў і час работы над спектаклем перадаюцца артыстам, натхняючы і прымушаючы жыць у вобразе неватных, што амаль не мае квіцёрскіх здольнасцей (на жаль, срод спевакоў сустракаюцца і такія).

«Прышоў Смоліч — і ўсё заіграва, акылі» — можна пацьчы ў час рэпетыцый. Працэс нараджэння опернага спектакля вельмі складаны. Складана ў гэтым працэсе і праца рэжысёра. На рабочым сталі Дзмітрый Мікалаевіч стос оперных партытур і клявіраў. Перш чым падсці да рэжысёрскай экспазіцыі, ён вывучае партытуру твора. У музычнай архітэктоніцы оперы ён шукае і знаходзіць ключ да вобразна-сцэнічнага строю будучага спектакля. Першыя мізансцэнычныя рэпетыцыі. Паступова артысты пачынаюць жыць жыццём свайго героя, хваляюцца іх хваляваннямі, рэдавацца іх рэда-

санітарны фельчар Сашка — такая развітая натура, што можна смега гаварыць аб духоўнасці яго адносі да жыцця. Змест канфлікту апавядання — непараўменне, нават вяржасць паміж знешня нехлямажай, сціплай духоўнасцю і неадухоўленай прыгожасцю. Прыгажосць — гэта састра адуючэнасці. І па ўсіх законах натуральнага свату яны павінны імкнуцца да ўнутранай блізкасці і ўзаемапараўнення. Фельчар Сашка вольны прыгажосці Ядзі не толькі як прыгожасць жанчыны. Для яго прыгожасць Ядзі яшчэ і чужыя, які абуджае духоўную радасць перажывання, чаго ніколі не зразумее той, за каго выхадзіць Ядзі замуж. Ён, на жаль, не зразумее і яна сама. Дзея так мала сустралена людзей з духоўна багатай натурой, што не цюць гэтыя і не заўважаю. Яна ідзе туды, дзе чася яе спавой, выгода, зняня прыстойнасці, рэспектабельнасці.

Уаровень духоўнасці героя непасрэдна залежыць ад узроўню яго жыццёвых запатрабаванняў. Героі апавядання А. Наўроўскага «Акушэрка» сціплы толькі знешне. Унутрана яго цікавы ўсё свет. Іншая справа, калі І. Шальман і апавяданні «Пашаля» пачытае такую сціпласць, якая з'яўляецца не чым іншым, як неапрабаванасцю, духоўнай беднасцю. Брат скардзіцца сціплай, заўсёды неапрабаванай сястры Марыс, што ён не знікае са сваім непасрэдным начальствам і што іхні брат Лявон «таксама добранькі, да гэтага дурна туліцца». Што ж парала брату сястры? Магчыма, яна пацкавала, ці не сам брат вінаваты ў канфіліце з начальствам? Не, як быцым яна верыць шчыраста слоў брата, хоць і не любіць яго за чарстасць і смяпнасць. Дзе парада не можа не адзіць: «А жонка брата, і табе трэба было гэта, як Лявон. Начальства, яно сабе якое б ні было, але ж начальства». І гэта павінна ўспрымацца як мудрасць сённяшняга дня! І Шальману трэба зразумець, што нельга пачытаваць змірэнне, падхлімства, адмаўленне чалавеча ад самога сабе пад выглядом пачытаваць чалавечай сціпласці. Хоча пісьменнік гэтага ці не хоча, але ён пачытае бездухоўнасцю.

Вядома, вышыня ўзроўню жыццёвых запатрабаванняў героя павінна вымагацца не толькі іх натарычнасцю, але і шырыня іх маральнай і гуманістычнай асновы.

Апавяданне А. Кулакоўскага «Незабыты ківок галавою» — аб шчыраці адносі паміж людзьмі, аб даверы, аб дабраце. Героі апавядання едзе ў самалеце, у яго на плячы засынае маладая дзюбчына, сцюрдэса. І воль падарожжа закончана.

«Пасажыры развіталіся са сцюрдэсай, і яна нежк вольна ж аднолькава, нібы заучана ківала кожнаму галавою.

І Падышоў і я, сціпнуў, каб развітацца. Яна і мне гэтак жа кінула галавою».

Не зусім зразумела тут, асуджае пісьменнік сцюрдэсай ці ўжалея. Як быцым бы героі крўдэ, што сцюрдэса аказалася такой няўдзячнай, не вылучыла яго сваёй увагай срод іншых пасажыраў за яго добрую паслугу. Калі гэта так, то яшчэ трэба падумаць, хто з іх больш высакордны і прыгожы духам: героі, які за добрую паслугу чакае абавязковай адплаты хоць бы асаблівай увагай да яго персону, або сцюрдэса, якая, відна, пачіла, што нічога асаблівага не здарылася, проста чалавек, яе выпадковы сусед, зробіў тое, што зрабіў бы кожны выхаваны чалавек. Для яе дабра людская — не асабліва нешта, а звычайная атмасфера жыцця. Спраўды, ці не абсалютна дабра і гуманізм, калі нават у дробных праявах яны будучы каштаваць так дорага, што іх трэба абавязова адзначыць і адпачаць? Хачелася б думаць, што сам пісьменнік стаіць на гэтай пазіцыі і падтрымлівае сваю героіню.

ЧАСАМ той ці іншы пісьменнік неахвотна зяртаецца да складанага ўнутранага свату свайго героя, ад духоўнасці вобраза, асабліва калі паказваюцца герцаўны ўчынк. Міркуецца, што быцым бы зэрадынаўсці героя на сваім унутраным жыцці, на сваіх думках і адчуваннях будзе падрыць і аслабіць герцаўны мэтаімянасць. Але гэта не так. Цэльнасць вобраза героя перакоўвае і глыбока ўражае тады, калі яна не знешняя. Якая яна герою, што гаворыць пра багдэрасці і атытэмам, а ў душы яго пуста, ледзяная пустыня, дзе ніколі няма і прабліску чалавечнасці?

Герцаўны ўчынак, бывае, захавліе сам па сабе, свай невычайнасцю. Але ж герцаўны ўчынак — гэта вышэйшы стан існавання чалавеча, усплэск сапраўднай духоўнасці. Таму трэба паказаць унутраны матывы герцаўны ўчынак шмат страціць у свай маральнай і грамадзянскай значнасці або — што яшчэ горша — будзе выглядаць сацыяльна нейтральным.

Дух і справа — краўня па свай прыродзе і азначаны. Душа, пацудзі найлепей «адточываюцца» ў дэяснасці, у справе.

І хай унутраны свет чалавеча ў нашай літаратуры не заўсёды будзе вельмі ўжо маляваць, хай не заўсёды ён будзе ўбараць усе пачынаць духоўны рысы часу, але вырашана духоўная настроеннасць на час ва ўчынках і думках павінна абавязкова адчувацца. Сёння ўжо недастаткова адной ісклаўнага дакладнасці ў адносінах героя да свату. Патрабя яшчэ шырэй раскрыць духоўнае багацце і духоўную вясціру ўнутранага аэру сучаснасці.

Ідзе наперад час. Змяняюцца традыцыі і густы. Але для беларускай літаратуры яшчэ надоста застанецца надзённая праблема духоўнасці, традыцыя якой стала па-сапраўднаму складанаю толькі ў савецкі час. Развітая духоўнасць чалавеча — гэта ўмова і гарантыя яго ўнутранай гаюнаўсці стаць сапраўдным змагарам за праду веку, за праду нашага часу.

НЕНАТОЛЕНАЯ ПРАГА ДУХОУНАСЦІ

га разліку, прыбытку, ашчаднасці, паводніцы Даніла выкладаюць, мякка кажуць, неразумны. Іх спраўды хочацца назваць не рамантычнай бескарэслівацю, а прымітывай безгаспадарлівасцю.

І шкада, што В. Бечык у роцэні на зборнік М. Капылювіча «Скрозь жыццё людзі» («Літаратура і мастацтва», 1969, № 24), разгядуючы апавяданне «Пустыля», пайшоў услед за аўтарам, назваўшы Максіма толькі скарма і спекулянтам, а на Данілу наглядзеўшы як на Ідэя. Крытыка, на маю думку, робіць зацільны вывад, калі ліша, што апавяданне «Пустыля» — «лучшы, як павінна жыць людзі».

Людзі не павінны жыць, як Максім, але яны не павінны жыць і так, як Даніла.

Падставіўшы плячо пад воз з жаласным сенам, Даніла пайшоў на самахварнасць. Гэта смельчына. Але я не хачу не забавіць, што, шчыра працуючы ў калгасе, Даніла і там такі ж бязвыжываўны, як і дома. Ён працуе толькі тады, калі ён кіруючы, аддаючы загады, калі ёсць нады. Яму так лягчэй і спакойней. Можна не сумнявацца, што Даніла павёз бы яблыні на Урал, калі б быў загад ад старэйшай ці брыгадыра. А везці свае яблыні ён хачуць. Ці не перахытачына гэта рыса ў літаратуры сельскага гаспадарча надбайнасці, якая бярэ пачатак у дэлімі мінулым беларускага мужыка? А мы так настолькі імкнемся не апацьчаваць.

М. Капылювіч — аўтар малады. Як у пісьменніку ў яго ўсё наперадзе. Пастаўляючы дабраў і бескарэсліваць сваіх герою, ён павінен асцерагацца, каб не абыцца на суцэльнасць, якая поўнасю паніла, скажам, таго ж М. Данілюку, аўтара апавядання «Салёная». Героі гэтага апавядання толькі тым і заняты, што шукае, дзе б прыкласці сваю дабраў, дзе даясці стравы дзеля выгады другіх. Але яна халодная, яго дабраў, бо яна намерад замяніць, робіцца механічна, без унутранай маральнай работы ў душы героя.

Вершы герою М. Капылювіча Данілу, калі ён падкрэслівае часам жаласны коней свай сена і бульбай, бо любіць коней і не можа іх бачыць жалодны. Максім на тако не здаты. Але ў гэтым учынку героя ёсць пэўнае зняпадзена рэальнага становішча рэчаў: жаласны мае дома сена толькі для ўласнай наравы, і ён не можа карміць са сваіх запасаў яшчэ і жаласную жанчыну. Успамінаецца апавяданне адно беларускага пісьменніка пра пасляваёны калгас. Каб надзяць запущаную гаспадарку, адзін з герою прапануе сабраць патрэбную для гэтага суму грошай з жаласнікаў. І пісьменнік ухваляе такую ідэю. Не падумаў ён толькі пра адно і самае, мусіць, галаунае: калі жаласны бедны, запущаны, то адкуль возьмуцца грошы ў жаласнікаў? Не іначай, усё яны ўваўлялі пісьменніку спекулянтам. Не трэба і М. Капылювічу даводзіць сітуацыю з кармленнем коней да такой грані, калі чытач можа падумаць, што яго героі пацхеньку крадзе ў жаласны, каб ласавалі жаласны коней з-за любі да іх.

ШМАТ ПІША пра сучасную вясці яшчэ адзін малады пісьменнік, творчасць якога таксама зьяўляецца крытыка. Гэта А. Кудравец. Вынаўдзіла нават думка, што ён улюблена дэталіна свайх папярэднікаў, знімае толькі пачынаць ці вярта даганяць. Паўтарыць кожнаму здымалому пісьменніку сваіх папярэднікаў не цяжка. Падлацкіца пад чужы стыль не цяжка. Іншая справа стаць упоравень са сваім папярэднікам на праблемнай глыбіні творчасці.

Некалі, у 20-я гады, К. Чорнаму і М. Лынькову не так і цяжка было паўтарыць Януба Кову. Не цяжка — але непаўтарыць. Кожны з іх адчуў, што, абрапаўшыся на Я. Коваса, вучачыся ў яго, трэба выяўляць новыя патрэбы чалавечнасці.

Некалі, у 20-я гады, К. Чорнаму і М. Лынькову не так і цяжка было паўтарыць Януба Кову. Не цяжка — але непаўтарыць. Кожны з іх адчуў, што, абрапаўшыся на Я. Коваса, вучачыся ў яго, трэба выяўляць новыя патрэбы чалавечнасці.

Некалі, у 20-я гады, К. Чорнаму і М. Лынькову не так і цяжка было паўтарыць Януба Кову. Не цяжка — але непаўтарыць. Кожны з іх адчуў, што, абрапаўшыся на Я. Коваса, вучачыся ў яго, трэба выяўляць новыя патрэбы чалавечнасці.

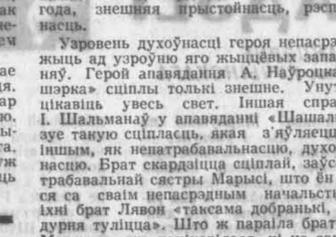
Некалі, у 20-я гады, К. Чорнаму і М. Лынькову не так і цяжка было паўтарыць Януба Кову. Не цяжка — але непаўтарыць. Кожны з іх адчуў, што, абрапаўшыся на Я. Коваса, вучачыся ў яго, трэба выяўляць новыя патрэбы чалавечнасці.

Некалі, у 20-я гады, К. Чорнаму і М. Лынькову не так і цяжка было паўтарыць Януба Кову. Не цяжка — але непаўтарыць. Кожны з іх адчуў, што, абрапаўшыся на Я. Коваса, вучачыся ў яго, трэба выяўляць новыя патрэбы чалавечнасці.

Некалі, у 20-я гады, К. Чорнаму і М. Лынькову не так і цяжка было паўтарыць Януба Кову. Не цяжка — але непаўтарыць. Кожны з іх адчуў, што, абрапаўшыся на Я. Коваса, вучачыся ў яго, трэба выяўляць новыя патрэбы чалавечнасці.

Некалі, у 20-я гады, К. Чорнаму і М. Лынькову не так і цяжка было паўтарыць Януба Кову. Не цяжка — але непаўтарыць. Кожны з іх адчуў, што, абрапаўшыся на Я. Коваса, вучачыся ў яго, трэба выяўляць новыя патрэбы чалавечнасці.

Мікола СЕРГЕВІЧ — 50 ГАДОУ

Споўнілася 50 гадоў пісьменніку — нарысці Міколу Сяргеевічу 3 гэтага нагоды праўненне Саюза пісьменнікаў БССР наіраваў яму вышавалы прыём, у які гаворыцца: «Паванна Мікола Антонавіч».

Шчыра вітаем Вас з днём пачынаўсці.

Нам прыемна адзначыць, што Вашы зборнікі нарысаў «На роднай зямлі» і «Нашы будні» былі ў свой час разведкай новай тэмы, паміж і след у дакументальна-мастацкай літаратуры аб паваненні жаласным будучыце. Прыёма сустраліць у друку Ваш надзёны ўсклаўнасць слоў пісьменніка-марыста.

Прымець, Мікола Антонавіч, нашы добрыя памаданні Вам — мошана здароўя, творчага настраю, поспеху ў творчым дзеянні.

Рэдакцыя газеты «Літаратура і мастацтва» дачучацца да гэтага вішавання і памаданні.

Выдавецтва «БЕЛАРУСЬ»

Анталогія беларускай народнай прозы. Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1969 г. Тыраж 1.500 экз. Цана 1 руб. 59 кап.

Антон Вяліч. Выбраныя творы ў двух тамах. Том 1. Вершы, Мастак Л. Прагі, 1969 г. Тыраж 5.000 экз. 286 стар. Цана 1 руб.

Антон Вяліч. Выбраныя творы ў двух тамах. Том 2. Вершы, Мастак Л. Прагі, 1969 г. Тыраж 5.000 экз. 286 стар. Цана 1 руб.

Анатоль Вяліч. Біяграфія і творы. Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1968 г. Тыраж 1.000 экз. 88 стар. Цана 21 кап.

А. Нобэц-Алінонава. У каралеўстве... Фінале ў 2 частках. Нарыс аб Грэйці. Афармленне В. Зборнага. Цана 1.000 экз. 178 стар. Цана 20 кап.

Уладзімір Карызна. Журавіны паказваць. Вершы. Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1969 г. Тыраж 2.000 экз. 56 стар. Цана 16 кап.

Казімір Кавалеў. Восемніцца поэм. Першая кніжка. Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1969 г. Тыраж 2.000 экз. 64 стар. Цана 16 кап.

Васіль Матэвуш. Начны дождж. Вершы. Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1969 г. Тыраж 2.000 экз. 64 стар. Цана 16 кап.

Арындаў Маўзон. Каністанцін Завеніаў. Песаў 3-х дзёх. Біяграфія беларускай драматычнай мастацтва. М. В. М. Вясельнік. 1969 г. Тыраж 7.000 экз. 104 стар. Цана 19 кап.

ПАДАРОЖЖА У ДАУНІНУ

Калі я перагараў апошнюю старонку гэтай кніжкі, мне стала шкада, што яна ўжо скончылася, што сціпны, нечаканасцю і сур'ёзнасцю, у якіх трапляюць героі, вясёлым трагічным жартам.

У сваіх творах аўтар змагаецца з рознымі сацыяльнымі праблемамі, якія яшчэ назіраюцца ў нашым жыцці, высмейвае носьбітаў гэтых саган. Так, у апавяданні «Што вы хочаце, бабунька?» высмейваецца бюракратычная цяжкіна, у апавяданні «Індый на курорце» выкрываецца самалюбства, а ў «Пакрытых сцяжках» пісьменнік б'е чужыя краўці, якія замятаюць і парплываюць да лядовага і рознага роду прыставаў.

Падчас адгаворнага казкі «Галюшчына-бедарэчка» сфармуляваны кар'ерызму, аблыкаванні некаторых работнікаў да дачучай справы.

Апавяданні «Жанаты жаніх», «Справа аб скрыпцы», «Сюрпрыз» закранаюць маральна-бытавыя пытанні. У іх пісьменнік выкрывае распуству, легка-

Міхася Чавускі. «Чаму ж не смяяцца?». Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1968.

РАСКАЗ ПРА ДНІ БАВЯВЫ

У гэтым у студэнцкай Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта пабыў пісьменнік Іван Новікаў. Разам з ім на гэтую сустрэчу прыйшлі героі яго кнігі «Рыны страляючы ва ўр» Настася Фамінічана Верамейчык, Гладра Васільеўна Суслева, Гасці расказалі студэнтам пра барацьбу беларускага народа супраць наміка-фашызму ў гады Вялікай Айчыннай вайны, усломлілі эпідыю са свайго балова жыцця.

На здымку вы бачыце І. Новікава і герою яго кнігі — Н. Верамейчык (першая злева) і Г. Суслеву срод студэнтаў.

Фота І. РУСАКЕВІЧА.

НАШЫ МАЙСТРА МАТАЦТВА

Мы сядзім ва ўтульнай рэгулярнай Беларускага тэатра оперы і балета. Сёння — прэм'ера опера Вердзі «Травіята». Опера пастанула на сценах дырыжорам К. Ціханавіч і рэжысёрам Д. Сцюдэра. Са сцэны гуляць дэўкі, з

